

ความเป็นชาวเรือ (SEAMANSHIP)

พลเรือตรี กมล สุบสิบท

ประชากรชาวโลกถ้าจะแยกประเภทตามภูมิประเทศที่อยู่อาศัยก็จะได้เป็น ๒ ประเภทคือ ประเภทคนบก (Landman) และประเภทคนทะเล (Seaman) ประเทศที่ไม่มีอาณาเขตติดทะเล ประชากรของประเทศก็จะเป็นประเภทคนบก ส่วนประเทศที่มีอาณาเขตติดทะเล ประชากรของประเทศก็จะเป็นคนทะเล และประเทศที่มีอาณาเขตติดทะเลเป็นบางส่วน ประชากรก็ต้องเป็นทั้งคนบกและคนทะเลรวมกัน การดำรงชีพและความเป็นอยู่ของคนบกและคนทะเลย่อมแตกต่างกัน กล่าวคือ คนบกจะทำมาหากินดำรงชีวิตบนผืนแผ่นดิน ส่วนคนทะเลจะทำมาหากินดำรงชีวิตอยู่กับทะเลหรือใกล้ทะเล โดยใช้เรือเป็นพาหนะนำคนทะเลท่องเที่ยวในทะเลซึ่งกว้างไกลเห็นแต่น้ำจรดฟ้า เราเรียกว่า ขอบฟ้า เรือซึ่งเป็นพาหนะของคนทะเลนี้เปรียบเสมือนบ้าน การประกอบอาชีพ สภาพความเป็นอยู่ของคนทะเลจึงแตกต่างกับคนบก ในด้านสภาพแวดล้อม เช่น ที่พักอาศัย ระยะเวลาในการทำงาน สิ่งอำนวยความสะดวก ลักษณะธรรมชาติเกี่ยวกับลมฟ้าอากาศ สิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวกำหนด อุปนิสัย ความคิด จิตใจของคนทะเล ย่อมแตกต่างจากคนบก อันจะนำไปสู่ความเป็นชาวเรือ หมายถึงผู้ทำงานอยู่กับเรือนั่นเอง

ประชากรของประเทศที่แรกเกิด ย่อมถือได้ว่าเป็นคนบกได้เพราะเกิดบนบก คงจะมีจำนวนประชากรน้อยมากเกิดในทะเล ส่วนประชากรคนบกที่อยู่ใกล้ทะเล เมื่อเจริญเติบโตก็จะกลายเป็นคนทะเลได้โดยธรรมชาติเพราะต้องดำรงชีวิตอยู่กับทะเล ส่วนคนบกถ้าจะเปลี่ยนชีวิตมาทำมาหากินกับทะเล จะต้องเปลี่ยนสภาพจากคนบก ให้เป็นสภาพของคนทะเลทั้งลักษณะการทำงานประกอบอาชีพ ทั้งจิตใจ อุปนิสัย ทุกประเทศที่มีอาณาเขตติดทะเลจึงมีสถาบันให้การศึกษา เพื่ออบรมให้ประชากรของประเทศที่จะมีอาชีพกับทะเลให้เป็นคนทะเล โดยมุ่งเลี้ยงถึงผู้ทำงานในเรือเป็นสำคัญ หรือกล่าวตามปรัชญาการศึกษาก็คือ สถาบันการศึกษาต้องอบรมเพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมของคนให้เป็นไปตามที่สถาบันต้องการ พฤติกรรมของคนทะเลหรือคนเรือจะเกิดจากปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑. สถานที่ประกอบอาชีพ คนทะเลต้องทำงานในเรือซึ่งเปรียบเสมือนบ้านและเป็นสถานที่ทำงานในเวลาเดียวกัน เรือเป็นสถานที่ค่อนข้างคับแคบเมื่อเปรียบเทียบกับสถานที่ทำงานบนบก ซึ่งสามารถจะไปไหนมาไหนได้ตามความต้องการตามโอกาส มีสิ่งอำนวยความสะดวกนานาประการ เช่น ห้างสรรพสินค้า สถานบันเทิง สิ่งเหล่านี้จะจัดทำให้มีในเรือค่อนข้างยาก โดยเฉพาะเรือเดินทะเลทั่วไป เว้นเรือพิเศษ เช่น เรือโดยสารขนาดใหญ่ แต่ก็จะไม่หลากหลายเหมือนบนบก คนเรือหรือคนทะเลจึงต้องมีจิตใจ ความคิดในการดำรงชีวิตและการทำงานที่ยอมรับสภาพที่จำกัดทุก ๆ ด้านในเรือได้อย่างมี

ความพอใจ คนเรือต้องดำรงชีวิตและทำงานในสถานที่แคบ ๆ จำนวนคนที่พบเห็นจำกัดและซ้ำซากไม่มีคนแปลกหน้า โดยเฉพาะจะมีแต่ผู้ชาย แม้ปัจจุบันจะมีผู้หญิงทำงานในเรือบ้างก็ไม่แพร่หลาย อยู่ในข้อจำกัดยังไม่เป็นมาตรฐาน และยังถือว่าขัดกับปรัชญาของคนเรือที่ว่า เรือเป็นเพศหญิง จึงต้องผู้ชายเท่านั้นมาปฏิบัติต่อเธอ คือทำงานบนเรือ

๒. สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับลมฟ้าอากาศ คนเรือไม่มีโอกาสเลือกเวลาทำงาน เช่น ทะเลมีคลื่นแรง ฝนตก กลางคืนไม่ทำงาน เพราะหากคนเรือเลือกเวลาทำงานแล้ว เวลาที่ไม่ทำงานเรือก็จะต้องลอยลำอยู่ในทะเล สู้คลื่นลมไม่ถึงที่หมายปลายทาง ซึ่งเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ คนเรือจึงต้องทำงานและพร้อมตลอดเวลา ๒๔ ชั่วโมงขณะที่เรืออยู่ในทะเลทุกสภาวะแวดล้อมของลมฟ้าอากาศ ถึงแม้จะถือว่าคนเรือต้องทำงานตลอดเวลาก็ตาม แต่ก็มีเวลาว่างเมื่อหมดหน้าที่ประจำตามระยะเวลา คนเรืออาจจะพักผ่อนโดยการนอน นั่งระบายอารมณ์ หรือดื่มแก้เหงา ซึ่งถ้าจะพักผ่อนยามว่างโดยวิธีการดังกล่าวแล้วในชีวิตของคนเรือเป็นแรมปี ก็อาจจะเปลี่ยนพฤติกรรมจากคนเรือที่ดีเป็นคนเรือที่ซึมเศร้าเหม่อลอยไปก็ได้ ฉะนั้น ชาวเรือที่ดีจึงต้องมีงานอดิเรกยามว่าง (Hobby) ที่เป็นประโยชน์ถึงขั้นเป็นอาชีพได้ เช่น การอ่านหนังสือ การเขียนหนังสือ การประกอบเครื่องไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ หรือเล่นเกมส์คอมพิวเตอร์ อย่างชาวเรือต่างชาติที่เจริญเขานิยมปฏิบัติกัน ส่วนคนไทยรอบ ๆ ประเทศไทย พักผ่อนยามว่างด้วยการเล่นการพนัน ดื่มสุราแก้เหงาแบบมาราธอน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เมื่อเปรียบเทียบกับคนบกแล้ว การพักผ่อนจากงานอาจจะเป็นศูนย์การค้า เล่นกีฬาหรืออื่น ๆ ได้หลากหลายกว่าคนเรือ

๓. อุปนิสัย คนเรือต้องเป็นคนมีระเบียบทั้งในความคิดและการทำงาน ต้องมีความว่องไวในการทำงาน เรือเป็นสถานที่คับแคบ มีห้อง ซอกมุมต่าง ๆ และจำนวนชั้นดาดฟ้าเหมือนอาคารสูงบนบก อุปกรณ์เครื่องใช้ในเรือจึงต้องมีสถานที่เก็บรักษาที่แน่นอน โดยเฉพาะอุปกรณ์ที่เคลื่อนที่ได้ หากคนเรือไม่มีระเบียบใช้ของแล้วทิ้ง ในที่สุดอุปกรณ์ของใช้ในเรือก็จะหายหมด คนเรือที่ดีใช้ของแล้วต้องเก็บไว้ที่เดิม คนเรือต้องมีหลักในการทำงาน คือต้องว่องไวและถูกต้องปลอดภัย โดยเฉพาะงานที่ต้องสู้กับธรรมชาติคลื่นลมในทะเลหากทำงานโดยขาดความว่องไวแล้ว ธรรมชาติอาจจะทำให้ได้รับอันตรายบาดเจ็บถึงขั้นเสียชีวิตได้ มีคำกล่าวที่ว่า ทำงานให้ว่องไวเหมือนชาวเรือ (Handy like a seaman) นอกจากนี้แล้วคนเรือยังต้องมีนิสัยรักความสะอาด เพราะเรือเปรียบเสมือนบ้าน คนเรือต้องรักเรือเสมือนบ้านของตน ต้องช่วยกันทำความสะอาดและรักษาความสะอาดให้เป็นสถานที่ที่น่าอยู่ สมกับที่เรือเป็นเพศหญิง

๔. ลักษณะงานของชาวเรือ การทำงานของชาวเรือเป็นการทำงานเป็นกลุ่ม (Working in group) หรือถ้าจะกล่าวในลักษณะของทหาร คือ ทหารเรือรบคนเดียวไม่ได้ เป็นงานที่ต้องการความร่วมมือความเข้าใจในทุกด้านของงาน (Team work) เช่น เป้าหมายแนวทางการทำงาน การประสานงานกับกลุ่มหรือบุคคลข้างเคียง เป็นต้น ธรรมชาติงานของชาวเรือจะมีลักษณะของงานที่ประกอบด้วย การประชุม เพื่อทำความเข้าใจ และทบทวนหน้าที่ของแต่ละคน ชาวเรือจึงต้องมีความสามัคคี มีการเคารพให้เกียรติกันตามอาวุโสของตำแหน่ง และหน้าที่เรือลำใดหากมีคนเรือโกรธกันเป็นรายบุคคลหรือ

รายกลุ่มแล้วความสำเร็จของงานในเรือลำนั้นจะดีได้ยาก จนถึงขั้นเกิดความเสียหายได้ เช่น ถ้าเหตุการณ์รุนแรงมากเกิดขึ้นในเรือ เรียกว่า กบฏในเรือ เป็นต้น

ชาวเรือมิใช่ว่าจะดำรงชีวิตโดยทำงานอยู่ในเรือ และในทะเลตลอดชีวิตของการเป็นคนเรือ แต่ก็มีโอกาสขึ้นจากเรือไปใช้ชีวิตบนบกขณะเรือจอดตามเมืองท่าต่าง ๆ ด้วย ในช่วงเวลานั้นจะเกิดความแตกต่างซึ่งเกิดขึ้นกับความรู้สึกและจิตใจ ขณะทำงานในเรือและในทะเลอย่างสิ้นเชิง เพื่อให้คนเรือคงไว้ซึ่งประสิทธิภาพของความเป็นชาวเรือ คนเรือจะต้องมีอุดมการณ์ในการดำเนินชีวิตว่า เมื่อขึ้นบกต้องลืมหทะเล เมื่อลงเรือแล้วต้องลืมหบก มิฉะนั้นหากขึ้นบกแล้วไม่ลืมหทะเลซึ่งมีสภาพการทำงานที่ลำบาก ก็จะทำให้การใช้ชีวิตบนบกขาดความสุขที่ควรจะได้รับ ในทางตรงข้ามหากล่อยเรือออกทะเลแล้ว ยังคิดถึงความสุขบนบก ก็จะทำให้กำลังใจที่จะต่อสู้กับความยากลำบากในทะเลลุดหายไป ประสิทธิภาพความเป็นชาวเรือก็จะหายไปด้วย

การสร้างพฤติกรรมของคนเรือสามารถทำได้โดยการอบรมทั้งการศึกษาวិชาการในห้องเรียนและการฝึกการปฏิบัติต่าง ๆ นอกห้องเรียน โดยการกำหนดวิธีปฏิบัติเรื่องใด ๆ ก็ตามที่จะทำให้เกิดพฤติกรรมของคนเรือเป็นการประจำตลอดเวลาที่อยู่ในสถาบันการฝึกอบรม ก็จะทำให้เกิดพฤติกรรมของคนเรือแก่บุคคลผู้รับการอบรมได้ในที่สุด ยกตัวอย่างเช่น

- การจัดวางรองเท้าส่วนตัวในห้องพักให้เป็นแถวตรงตามลำดับประเภทของรองเท้า ช่วยให้เป็นคนมีระเบียบ
- การขัดรองเท้า ขัดหัวเข็มขัดทุกวัน ช่วยสร้างพฤติกรรมให้เป็นคนรักความสะอาด
- การฝึกเป็นกลุ่มที่ต้องทำพร้อมกันและรวดเร็ว ช่วยสร้างพฤติกรรมให้เป็นคนมีระเบียบและทำงานว่องไว
- การบังคับให้ทำความเคารพผู้อาวุโสกว่า ช่วยสร้างพฤติกรรมให้มีความสามัคคี
- การสร้างพฤติกรรมควรกำหนดเป็นแผนและเป็นขั้นตอนต่อองค์กรบุคคลระดับต่าง ๆ และตามอาวุโสของจำนวนปีที่ได้รับการอบรม ซึ่งจะทำให้เกิดผลในที่สุด ผู้อาวุโสสูงก็จะเป็นครูอบรมให้กับผู้อาวุโสต่ำได้ โดยผู้อาวุโสสูงจะต้องไม่ให้ผู้อาวุโสน้อยมาทำในสิ่งที่ตนเองต้องทำเป็นอันขาด เพราะจะทำให้เกิดความรู้สึกกับผู้อาวุโสในทางที่ทำลายพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้ และยังจะทำให้เสียความเป็นผู้นำของผู้อาวุโสด้วย

การศึกษาทางวิชาการที่เกี่ยวกับวิชาชีพการทำงานในเรือ หากประกอบด้วยการฝึกอบรมให้เกิดอุปนิสัย จิตใจ ซึ่งเป็นชาวเรือแล้ว ย่อมช่วยทำให้เกิดพฤติกรรมของชาวเรือที่ดีแก่องค์กรบุคคลที่ได้รับการอบรม องค์กรบุคคลนั้นก็จะได้อีกเป็นองค์กรบุคคลที่มีความเป็นชาวเรือ (Seamanship) มีความสามารถทำงานในเรือที่ดี และมีประสิทธิภาพได้.